

ՍԳՈՅ ՀԱՆԴԵՍ ԻՐԱՔԻ ՀԱՅՈՑ ԹԷՄԻՆ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 1989-ին Ուրբաթ: Այսօր
ստակն է տարեկիցին Մայր Հայրենի-
մէջ տեղի ունեցած երկրաշարժէն
ուած տասնեակ հազարաւոր հայորդի-
ուն:

Ուստեան ժամը 9.30 է: Պալատի
պնդանիստ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
լեցին լեւի-լեցուն է հայրենիքէն հեռու,
ընդ և սգաւոր հայ քոյրերով եւ եղբայր-
ով, որոնք եկած են իրենց սիրտի ա-
մն ու աղօթքը լղելու առ Աստուած,
եւսի Տէրը լուսաւորէ անոնց արդար
անմեղ հոգիները: Եկած են իրենց ուխ-
տաւարելու եւ միացնելու իրենց աղօթ-
Պալատի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ
լեցույ խորանէն բարձրացող օրհնա-
խումբի միջոցով, Միաձայն է Սր. Սե-
ին առջեւ ծնկաչօք աղօթող հայ հա-
ւացեալի աղօթքին ի միութարութիւն եւ
այժատութիւն մեր ժողովուրդին:
ուայ պատարագիչն է Սր. Էջմիածնէն
անած Մայր Աթոռի երիտասարդ միա-
Հոգեւորդին Ս. Մակար Աբեղայ Յով-
նէսեանը, որը իր անդրանիկ պատա-
ր կը մատուցէ Իրաքի Թեմէն ներս եւ
արտու պիտի ծառայէ Պալատի ա-
նորանիստ եկեղեցույ մէջ: Պատա-
րչ Հայր Սուրբը մէկ կողմէն տխուր,
այն մէկ կողմէն ուրախ այս առիթնե-
լաւոր պատշաճի իր արտի խօսքն ու
ըզը կը լի իր հօտին:

անուն Հօր եւ Որդույ եւ Հոգւոյն Սըր-
ամէն:

ի որպէս առաւելան չարչարանքն
տոսի ի մեզ, նոյնպէս եւ ի ձեռն
տոսի առաւել լիցի եւ միութարութի-
ւեր» (Բ Կորնթ. Ա. 5):

Այսպէս որ Բրիտանի չարչարանքնե-
տատացան մեր մէջ, այնպէս ալ

Բրիտանի պիտի առատանայ մեր միա-
թարութիւնը»:

Սիրելի հաւատաւոր քոյրեր եւ եղբայր-
ներ,

7-ը Դեկտեմբերի 1988 թուական: Ահա
մեր ժողովուրդի պատմութեան սեւ էջե-
րուն մէջ իր տեղը կը գրաւէ նոր վերքի,
նոր սուգի, նոր արիւնի թիւ մը: Թուական
մը մեր ժողովուրդի ճակատագրէն: Թուա-
կան մը մեր ժողովուրդի այն բազում եւ
դաժան օրերէն, որոնք երբ կ'արտասա-
նենք ինքնաքերաքար, կամայ թէ ակամայ
սարսուռ մը կանցնի մեր մարմինին մէ-
ջէն եւ կը ստիպէ մեզի պահ մը կենալ, պահ
մը զգաստանալ ու մտօրիլ եւ արցունքի
կաթիլ մը թափել մեր սիրտերուն մէջ...:

Սիրելի հաւատացեալներ, այսօր մենք
քոյրս հաւաքուած ենք այստեղ, այս սուրբ
եւ աստուածաբանական կամարներուն ներքեւ,
յիշատակելու միմը առ պահերէն: Ահաւոր
երկրաշարժէն զոհուած տասնեակ հազա-
րաւոր անմեղ հայորդիներու տարեկիցը
ոգեկոչելու եւ ի խորոց արտի թխած, ինչ-
աւս կ'ըսէր Նարեկացին, մեր աղօթքները
լղելու առ բարձրեալն Աստուած՝ անոնց
արդար հոգիները երկնային առատ ողոր-
մութեանն ու խաղաղութեանը արժանի ը-
նելու համար. «Յիշատակն Արդարոց Օրհ-
նութեամբ Եղիցի»:

Սիրելի Հաւատացեալներ:

Ինչպէս գիտէք, քրիստոնէութիւնը իր
ողջ էութեամբ եւ ըմբռնողութեամբ զօհա-
բեռութեան կրօն է, իմաստայից եւ գի-
տականութեան զոհաբերութեան. «Հովիւ քաջ
գանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարացն»
(Յով. Ժ 11): Այսպիսի զոհաբերութեան
ախաւոր օրինակը ծառայեց նոյն ինքն՝
Քրիստոս, զոհեալով իր սրբազանկատար
անձն մեր՝ մարդկանց փրկութեան հա-
մար: Եւ բնական է, որ ամէն գիտակցուած
զոհաբերութիւն իր ետեւէն կը բերէ լուսա-

ւոր եւ պայծառիմաստ յարութիւնը: Ուրեմն դարձեալ մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս ի ապացոյց իր զոհաբերութեան, իմաստաւորութեան, յարեալ եւ անով իսկ փառաւորեց ողջ քրիստոնէութիւնը ցայսօր, հաստատելով քրիստոնէական այն մեծ նշանաբանը, որը կ'ըսէ. «Չկա յարութիւն առանց չարչարանաց» եւ կամ ալ զոհաբերութեան:

Եւ անա, սիրելի հաւատաւոր ժողովուրդ:

Այս նոյնը կը վկայէ մեր ընտրած քարոզի բնաբանը, ուր Մեծն Պօղոս առաքեալ կորնթացիներուն յղած իր նամակին մէջ կ'ըսէ. «Ինչպէս որ Քրիստոսի չարչարանքները առատացան մեր մէջ, այնպէս ալ Քրիստոսով պիտի առատանայ մեր մխիթարութիւնը» (Բ Կորնթ. Ա 5): Սակայն Քրիստոսի Աւետարանին ամէն մէկ խօսքը, գործը, հրաշքը եւ կամ առակը հասկնալու համար իսկապէս որ մենք մեր անձը պիտի զոհաբերենք, մենք մեր մարմինին վրան պէտք է զգանք անոր լուծը, որը քաղցր է եւ անուշ, որովհետեւ քրիստոնէութիւնը միայն ու միայն գործնական կատարողութեան կրօն է, եւ եթէ քաւարարութիւն միայն խօսքով, ըսելով թէ քրիստոնէական կրօնը այս է եւ կամ այն է, ապա ինչպէս Պօղոս առաքեալ պիտի ըսէր. «Ի զուր եմ քարոզութիւնք մեր եւ ի զուր եմ հաւատք ձեր» (Ա Կորնթ. ԺԵ 14):

Սիրելիներ, մեր ժողովուրդը բազում անգամներ զոհաբերած է իր անձը «Վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց», ուրեմն աշդպիսի զոհաբերութիւններէն ետք մենք երբէք ու երբէք իրաւունքը չունինք ընկճուելու եւ յուսահատուելու, որեւէ բնական աղետի ժամանակ, ի մասնաւորի Մայր Հայրենիքին մէջ տեղի ունեցած երկրաժարժէն, որովհետեւ մենք պիտի հաւատանք անոնց մօտալուտ յարութեանը...

Եւ կը հաւատամ այս խօսքերուն, կը հաւատամ գիտակցօրէն ու ամենայն լրջութեամբ քանզի անա մխիթարուած, երջանիկ եւ փառաւորուած կը զգամ ինձի այս պահուս, այս վայրկեանին, վասնզի այն ժողովուրդը, որմէ հոգւոյ եւ մարմնոյ սնունդը ստացած եմ, այն ժողովուրդը, որը տարիներ առաջ ինձի վստահեցաւ ըլլալու հովիւր իր Եկեղեցւոյ հօտին, աշօր, այս եկեղեցւոյ մէջ, Իրաքեան այս հողին վրա, կանգնած է ունկնդրելու իր ընտրածի, իր համեստ հովիւի սիրտի խօսքը, սիրտի պատգամը եւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի զանգակներու օրհնաբեր դողանքը:

Սիրելի հարազատ ժողովուրդ մեր,

Այս առիթով, Քրիստոսի այս սուրբ խորանի առջեւ, իրաքեան թեմիս բարեխնամ առաջնորդ Ս. Աւագ եպս. Ասատուրեանի առջեւ, իմ հոգեւոր եղբայրներու առջեւ եւ վերջապէս ձեր առջեւ, սիրելի հաւատացեալներ, կու գամ իմ ուխտը կնքելու, իմ խոստումը կատարելու, որ կը լինեմ «Մշակ առանց ամօթոյ», զոհաբերելով իմ տկար անձը հոգեպէս եւ մարմնապէս իմ հարազատ իրաքեան հայ ժողովուրդին համար ի մխիթարութիւն եւ ի պայծառութիւն մեր Եկեղեցւոյ:

Սիրելի հաւատացեալներ, ուրեմն եկեք բոլորս համատեղ աղօթենք առ Աստուած, որպէսզի երկնային Տէրը հոգու եւ մարմինի մխիթարութիւն եւ մտքի պայծառութիւն պարգեւէ համայն մարդկութեան, առաւելապէս Հայաստանեայց Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ զաւակներուն, որ ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի:

«Խաղաղութեամբ քով, Քրիստոս Փրկիչ մեր, որ ի վեր է քան զամենայն միտս եւ զբանս, ամրացո՛ւ զմեզ եւ աներկիւղ պահեալ լամենայն չարէ»:

Որմէ ետք պատարագը կը շարունակուի մինչեւ աւարտը, ապա կը գոցուի սբ. խորանին վարագոյրը:

Պատարագէն անմիջապէս ետք Տիկ. Ծաթէ Արծիւեանը հոգեկան բարձր ապրումներով հաւատացեալ ժողովուրդին կը ներկայացնէ «Հայրենիքի Զայն» թերթին մէջ յոյս տեսած 14-ամեայ աղետեալ, առաւել քան 10-ը գործողութիւններէն հրաշքով փրկուած՝ Ազնի Նազեանին մասին յօդուածը, որն ակամայ կը շարժէ ողջ հաւատացեալներուն յուզական աշխարհը, որը կատարտի փոքրիկ Ազնիի կողմէ գրուած «Մայր իմ Հայաստան» բանաստեղծութեամբ՝ 15-ամեայ Սեդա Սահակեանի յուզաթաթախ արտասանութեամբ:

Սրտի խորին յուզումներով, Պաղտատի հայոց «Կոմիտաս»-ի անուան երգչախումբը Պրն. Կարապետ Քիշմիշեանի ղեկավարութեամբ կը կատարէ «Ամէն Հայի» մաղթերգը եւ ապա թեմիս բարեխնամ առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Աւագ եպս. Ասատուրեանը, յոյսի եւ յոյսի արցունքներով, կ'ընթերցէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ս. Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետի քարոզը, որը նոյն առիթով սոյն թուականի Դեկտեմբեր 10-ին պիտի արտասանուի Հայաստանեայց Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ բոլոր թեմերէն ներս, ի մասնաւորի Ծիրակի հայոց թեմէն եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմէ: Քարոզը մեծ յուզումով կ'ընդունուի հաւատացեալ ժողովուրդի կողմէն:

որը կարծեք հրաշքի պէս եւ մէկ ականթարթի մէջ հաւատք ու ներշնչանք կը պարգեւէ սգաւոր ժողովուրդին:

Քարոզէն ետք Սրբազան Հայրը, ժողովուրդին ի տեղեկութիւն, կը ներկայացնէ վեհափառ Հայրապետի կողմէն մէկ օր առաջ դրկուած հեռագիրը, որտեղ Ամենայն Հայոց Հայրապետը կը հրահանգէ բոլոր եկեղեցական մարմիններուն, հոգեւորականաց եւ աշխարհականաց դասուն եւ միւս բոլոր ազգային կազմակերպութիւններուն՝ նեցուկ ըլլալ Մայր Հայրենիքին,

Արցախեան աշխարհի մեր հայրենակիցներու պայքարին:

Ապա «Կոմիտաս» երգչախումբը կը կատարէ քանի մը ազգային-հայրենասիրական երգեր՝ «Կիլիկիա», «Հայրենիքիս հետ», «Նոր Երեւան» եւ այլն:

Հանդէսը աւարտելէ ետք կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն երկրաշարժի զոհուածներուն ի յիշատակ եւ սրբազան հօր արձակումով խոնկեբարձ ժողովուրդը կը մեկնի «Ի խաղաղութիւն»:

ՄԱԿԱՐ ԱԲՂ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

